بێجگه له گوته‌ی یادنامه، هه‌ر بابه‌ت و نوسین و هه‌واڵێک بلاوبکرێته‌وه، سه‌رپه‌رشتیاری ئه‌م بلاوکراوه‌یه لێی به‌رپرسیار نییه، ئامانجمان ته‌نها نوسینه‌وه‌ی ڕووی ڕاستی و یاده‌وه‌ری جه‌نگاوه‌ره دێرینه‌کانمانه....

یادنامه

YADNAMA

سه‌رکه‌وت محه‌مه‌د فه‌تاح(جیهاز)
سه‌رپه‌رشتی بڵاوکردنه‌وه‌ی ده‌کات
Amsterdam
Holland

بڵاوکراوه‌یه‌کی گشتییه یاداشت و یاده‌وه‌ری دێرین ده‌گێڕێته‌وه

ژماره 1 Maart. 2019 ئازاری ٢٠١٩

له یادی ١١ی ئازار و ڕاپه‌ڕینی شاری هه‌ولێری هۆلاکۆبه‌زێنه‌وه یاده‌وه‌رییه‌کانتان مه‌به‌نه گڵه‌وه، خه‌بات و تێکۆشانی ئێوه، مێژووی پرشنگداری که‌له سته‌مدیده‌که‌مانه

گوته‌ی یادنامه

به خۆشحاڵیه‌وه، له مێژه به‌نیازین، بڵاوکراوه‌یه‌کی تایبه‌ت و هه‌مه‌لایه‌نه، سه‌باره‌ت به یاده‌وه‌ری جه‌نگاوه‌ره دێرینه‌کانی کوردستان و پێشمه‌رگه بڵاوبکه‌ینه‌وه، ڕاوێژو پرسوڕاو ئامۆژگاری زۆرێک له دۆستانی به‌ئه‌زموون و شاره‌زایانمان وه‌گرت، له‌به‌رئه‌وه نه‌ماویست په‌له بکه‌ین، ویستمان له‌سه‌ره‌تای مانگی ئازاری ئه‌مساڵدا یه‌که‌م ژماره‌ی به هۆی یادی ڕاپه‌ڕینه‌وه بخه‌ینه به‌رده‌ست، به‌ڵام به‌داخه‌وه هه‌وڵه‌که‌مان به هۆی پرسه و سه‌رقاڵی یه‌کێ له هاوکاره‌سه‌ره‌کیه‌کانمانه‌وه، چه‌ند ڕۆژێک دوای خستین بۆ ئه‌مڕۆ، که له یادی ١١ ی ئازاری ساڵی ١٩٧٠ و ڕۆژی ڕاپه‌ڕینی شاری هه‌ولێری هۆلاکۆبه‌زێنه‌وه، هاتینه خزمه‌تتان. ئه‌و ئه‌و دوو یاده به‌لای ئێمه‌وه گرنگ و مه‌زن و لێره‌وه پیرۆزبایی، له تێکڕای خه‌ڵکی قاره‌مانی کوردستان و کوردانی تاراوگه‌نشین که‌ین، جه‌خت له‌وه‌ش ده‌که‌ینه‌وه سه‌باره‌ی به بڵاوکراوه‌ی یاددنامه، پێویسته ئه‌و ڕاستییه بڵێین هه‌رچه‌نده له ڕابردوودا چه‌ندین هه‌وڵی تاکلایه‌نه و به کۆمه‌ڵیش هه‌بوون، چ له کوردستان و چ له هه‌نده‌ران، به‌ڕای ئێمه ورده‌ورده، هاوڕێیان و هه‌ڤاڵانمان، ده‌چنه ناوساڵه‌وه و یاده‌وه‌رییه‌کانی خۆیان له‌بیر ده‌که‌ن، یان به‌داخه‌وه به‌جێمان ده‌هێڵن، هه‌رچه‌نده زۆر له‌و خۆشه‌ویستانه توانیویانه، به هۆی تۆڕه کۆمه‌ڵایه‌تییه‌کان به‌شێک له‌و بیره‌وه‌ریانه‌ی خۆیان بنووسنه‌وه، به‌ڵام به لای ئێمه‌وه، ئه‌وه به‌س نییه، بۆیه ئێمه لای خۆمانه‌وه، ده‌ستمان دایه ده‌رکردنی ئه‌م بڵاوکراوه‌یه. هیواداریین بێ جیاوازی بیروڕای سیاسی و ئینتمای حیزبی، داو له هه‌موو لایه‌نه سیاسیه‌کان و هه‌موو پارچه‌کانی کوردستان ده‌که‌ین هاوکاریمان بکه‌ن، بۆ سه‌رخستنی ئه‌م بڵاوکراوه‌یه. هه‌وڵ بدرێت هه‌رکه‌سه له لای خۆیه‌وه، هه‌رچی به گرنگ ده‌زانێ تۆماری بکات و ئاگاداری هه‌واڵ و زانیاریه‌کانی ناوخۆ و ده‌وروبه‌ره‌که‌شمان بین. هه‌وڵ ده‌ده‌ین خۆمان به‌دوور بگرین له ململانێی حیزبی و لایه‌نداری و گیروگرفت و قه‌یرانه‌کانی ناوخۆی کوردستان.

YADNAMA

ئه‌وکاته‌ی ئینتما بۆ خاک و نه‌ته‌وه له لوتکه‌دا بوو، مه‌فره‌زه‌ی پارتیزانی پیره‌مه‌گروون مانگی ١٠-١٩٩٠ به داخه‌وه هه‌ندێک له‌و هاوڕێیانه شه‌هید بوون،

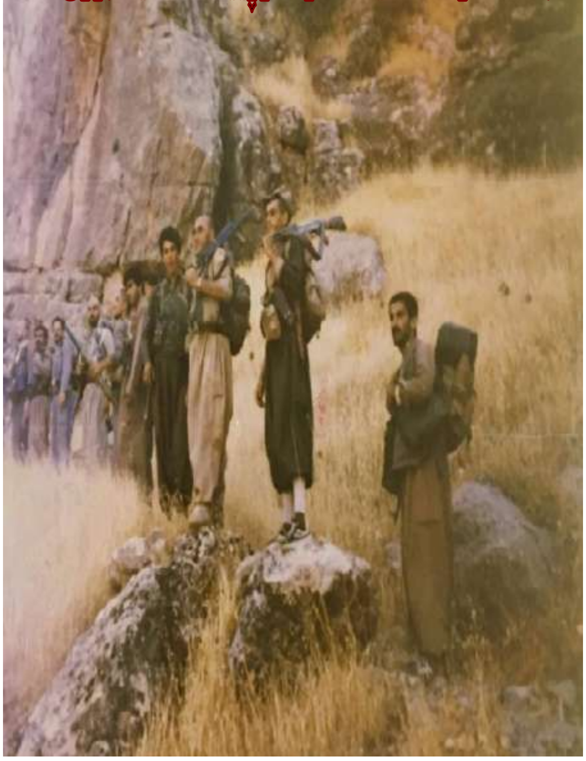

له ڕاسته‌وه شه‌هید مامۆستا ڕزگار، ....،حه‌سه‌ن بنگردی،زاهیره بچکۆل، مامه‌قاله،زاهیر، ......،سه‌رکه‌وتی جیهاز، شه‌هید عومه‌ر قه‌ره‌نگوێی، عوسمان سیده‌ری، شێرکۆ پیمان ئه‌گوت مام شێر.

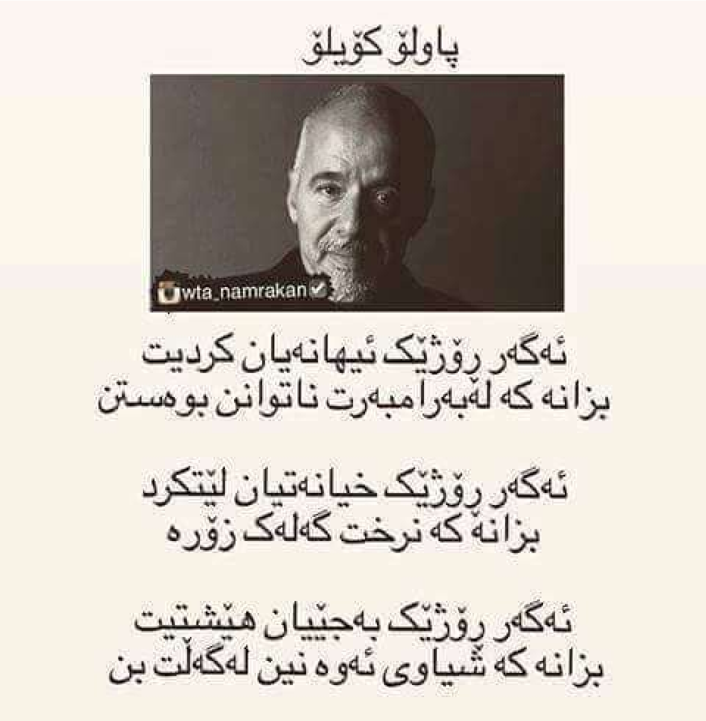

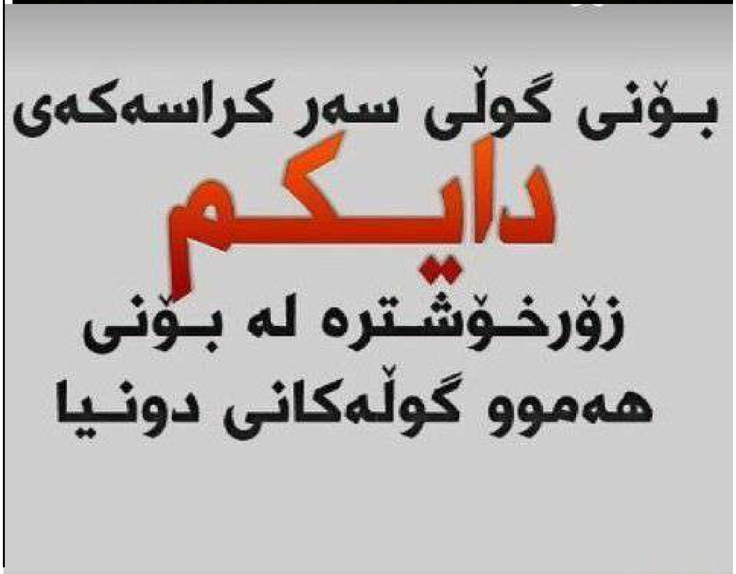

خوێندنەوەیەکی تر بۆ ڕاپەڕین ......بەختیار نامیق

ئەگەر ڕاپەڕین دەرئەنجامی ئامادەگیەکی مێژووی گەلێک بوو بێت، بۆ ئەوەی بۆشاییەکی سیاسی و سەربازی دروست ببێت و گۆڕانێک لە هاوکێشەی پەیوەندیەکانی ناوچەیی و جیهانیدا دروست ببێت و بۆشاییەک دروست ببێت، تا کورد خەباتی شاخەکان بگوازێتەوە بۆ شارەکان، ئەوا دەبێت بچینە ناو توێژینەوەیەکی وردی ئەکادیمی بۆ ئەوەی ئایا شۆڕشگێڕەکان، کە دێنە ناو شارەکانەوە هەگبەیان بایی ئەوەنەی تێدایە، کە پێناسەی شار بزانن و بتوانن ئیدارەیەک و حکومداریەکی دروست بەپێی پێداویستی گۆڕانکاریەکان بەرهەم بهێنن، ئایا کوڕانی شۆڕشگێڕی شاخ توانییان ببنە کوڕانی بەڕێوەبردنی شارەکان و حکومداری و سیاسەت و چەمکەکانی ئابوری و ژێرخانی گشتیەوە..؟ بۆ ئەم مەبەستە دەبێت واز لەو خوێندنەوە تەقلیدیە بهێنن، کە کامانەن پاڵەوانەکانی ڕاپەڕین کامانەن مێژوویان خوڵقاندوە، کۆی ئەو نوسینانەی لە ماوەی ئەم چەند ساڵەدا لەسەر ڕاپەڕین نوسراوە، تەنها دەچێتە چوارچیوەی گێرانەوەی حیکایەتخوانیەوە، بەداخەوە لە ناوەندە ئەکادیمیەکان نەتوانراوە لێکۆڵینەوەیەکی وردی ئەکادیمی بکرێت و دەرئەنجامەکانی چی بکرێت و بخرێتە ڕوو، بۆ گۆڕینی بەڕێوەبردن بە ئەقڵی شاخ بۆ ئەقڵی ئیدارەی شارەکان، بەشێوەیەک بێت بتوانرێت ڕاپەڕین تەنها گێڕانەوە نەبێت، بەڵکو کارکردن بێت بۆ بەرهەمهێنانی حکومداریەکی دروست و پلان هەبێت بۆ داهاتوو، کە بتوانین:

1– چۆن لەناو هاوکێشە سیاسی و بەرکەوتنە ناوچەیی و جیهانیەکاندا یاریە سیاسی و ئابوریەکان بکەین ..؟.

2– ڕێکخستنەوەی ژێرخانی کۆمەڵایەتی و ئامادەکاری بۆ گۆڕانمان لەگەڵ گۆڕانکاریە گلۆبالیەکاندا.

3– دامەزراندنی سوپایەکی نیشتمانی و ئیدارەیەکی مۆدێرن و ڕێکخستنی ژێر خانی ئابوری و کۆمەڵایەتی و پەروەردەیی و..هتد.

4– پەرەوەردە کردنی نەوەیەک، کە بتوانێت لە داهاتودا تەواو ئەم ئیدارەیە لە نەوەکانی شۆڕشگێڕ دامالێت و تەواو نیشتمانییان بکات و هەوڵی پێشخستنی کایە گشتیەکان بدەن.

تا ئێستا نەک ئەمانە نەکراوە، بگرە دوو ئیدارەی و دو زۆنی و دنیایەک گەندەڵی و نەبوونی بەرنامەیەک بۆ داهاتوو نەبوونی دەستاودەستکردنی دەسەڵات و وەرگرتنی دەستەڵات لەلایەن نەوەی دووەمی پاڵەوانەکانی شاخ، نەک هەر شۆڕش، بگرە کۆی کارئەکتەرەکانی ناو شۆڕش دەخاتە بەردەم لێپرسراویەتی مێژوییەوە.

لەیادی راپەرینە گەورەکەی گەلەکەمدا، تۆمارکردنی ئەم چەند سەرەقەڵەمە بە پیویست دەزانم. هیوادارم بتوانم ڕوناکی بخەمە سەر هەندێك لایەنی ڕووداوەکان، کە دەشێ لای زۆریك نادیار بووبێت.

نوسەری ئەم چەند دێڕە، یەکێکم لەوانەی کە لەناو ڕووداوەکاندا بووم، نزیک بووم لە سەرکردە بڕیار بەدەستەکانی ئەو ماوە زێڕینە.

+ پرۆسەی ئەنفالە بەدناوەکان، ترۆپکی سیاسەتی فاشیانەی بەعسیەکان بوو بەرامبەر گەلەکەمان ئەنجامیاندا. ئەمەش لە ستراتیژی بەعسیەکاندا بوو، کوردیان بەمیوان لەسەر خاکی عەرەب پێناسە دەکرد، بۆیە پییان وابوو یان دەبێت کورد لەناو بۆتەی عەرەبدا بتوێتەوە و ببیتە عەرەب، یان دەبێت تەفروتونا بکرێن.! کورد ژێردەستەیی و توانەوەی قبوڵ نەکرد. ئەویش ئەنفال و کیمیابارانی کردین...

+ سیاسەتی فاشیانەی بەعس نەیتوانی کۆتایی بە شۆڕشی گەلی کوردستان بینێ. لەدوای ئەنفالەکان یەکیتی نیشتمانی کوردستان توانی سەرلەنوێ خۆی ڕێکبخاتەوە. جیگۆرکیی بە پایەکانی خەباتکرد. سەرلەنوێ هیزەکانی خۆی پۆلینکردو، خۆی بۆ ئەگەرەکان ئامادەکرد.

+ هەتا پیش ئەنفالەکان، هێزە کوردستانیەکان نەیانتوانی بەرەیەکی یەکگرتووی نیشتمانی دروستبکەن، گەرچی یەکیتیی نیشتمانیی کوردستان لە ساڵی 1984ەوە، دەستپیشخەری و بانگەوازی بۆ دامەزراندنی بەرەی کوردستانیکرد، بەداخەوە هیج کام لە هێزەکان بەدەم بانگەوازەکەیەوە نەهاتن ...

+ دوای کارەساتی ئەنفال، لەژێر گوشاری زەمانەدا ، لەئاوارەیی بەرەی کوردستانیان لە ئابی 1988دا دامەزراند.! راستە بەرەی کوردستانی درەنگ دامەزرا ، بەلام لەکاتی راپەرین دا، توانی رۆڵی یەکیتی هیزە شۆرشگیرەکان لە یەکخستنی ریزەکانی گەلدا ببینی...

+ کاتیک بەرەی کوردستانی دامەزرا، بەپێی ڕێکەوتنێکی سیاسی، هەڤاڵ مام جەلال بوو، بە سەرۆکی بەرەی کوردستانی لەدەرەوەی وڵات، کاک مەسعود بارزانی یش بوو بەسەرۆکی بەرەی کوردستانی بۆ ناوەوەی وڵات !

+ لەکاتی ڕیکخستنەوەی هێزەکانی پیشمەرگە و پۆلینکردن، هەڵوەشاندنەوەی مەڵبەندەکان و تەشکیلاتی بەتالیۆنەکان، مام جەلال لە هەندەران بوو، کاک نەوشیروان مستەفا نەخشەو پلانی داناو جێبەجێیکرد. سەرەتا دوای ئەو هەڵە گەوەرەیەی سەدام و ڕژێمی عێراق کردی بۆ داگیرکردنی کوێت، کە بە قازانج بۆ ئێمەی کورد گەڕایەوە ، روداوەکان دەست پێ ئەکات سەرکردایەتی و (م.س)یەکێتی خۆیان بۆ هەموو ئەگەرەکان ئامادەکرد دەستکرا بە کۆکردنەوە و ڕێکخستنەوەی هێزی پێشمەرگەوە بانگکردنی کادیرە سەربازی و سیاسییەکان بۆ قاسمەڕەش وەپلانی خۆئامادکردن بۆ ڕاپەڕین ئێمەش وەک دەزگای بێسیمی (ی.ن.ک) ئاگادارکراینەوە، کە چەند جیهازێکی زیادە و پێویستیەکان ئامادەبکەین، ئەرکەکانی خۆمان جێبەجێ کرد. هەفتەیەک پێش ڕاپەڕین جیهازێکمان تەسلیمی کاک عەزیزبەگ کرد بۆ ڕانییە و جیهازێکی تر بۆ ڕێکخستنی سلێمانی لەڕێی ڕەتڵی پارتیزانەکانی سورداشەوە (شەهید غەریب هەڵەدنی)، جیهازێک ئامادەکرا بۆ ناو کەرکوک، ئێمە پەیوەندییەکانمان زیادکرد. بە کورتی (ی.ن.ک) بەرنامەی ڕاپەرینی بۆ دەستگرتن بەسەر شاروشارۆجکەکانی کوردستاندا ئامادەکردبوو.

هێزی پیشمەرگە و ئەندامانی مەکتەبی سیاسی و سەرکرادیەتی لەگەڵ فەرماندە مەیدانیەکانی هێزی پیشمەرگەدا دابەشی سەر هەر 10 میحوەرەکە کرا، هەر لە خانەقینەوە تا زاخۆ. یەکیتیی نیشتمانیی کوردستان لەڕێی وەفدێکی سەرکردایەتییەوە تەواوی بەرنامەکەی نارد بۆ کاک مەسعود بارزانی، لە هەفتەکانی کۆتاییدا کاک نەوشیروان مستەفا بۆ خۆشی سەردانی کاک مەسعودی کرد، لە ڕاژان، تا لە نزیکەوە بەرنامە و میکانیزمەکانی جێبەجێکردنی پلانی ڕاپەرینی تێبگەیەنێ و قەناعەتی پێ بکات، کە زەمینەسازی تەواوکراوە بۆ سەرخستنی.! ئێمە وەک عەدەد جیهازەکان کەوتینە جووڵە بۆ شوێنە دیاریکراوەکان، هێزەکانی یەکێتیی بەڕێ کەوتن بەرە و سنورەکانی خۆیان، بۆ نمونە گەرمیان[کەرکوک] و سلێمانی، کاک فەرەیدون و کاک ملازم عومەر سەرپەرشتیان دەکرد، کە هێزەکانیان لە پاوە و دزڵی کۆکرابوونەوە، بۆچوونە خوارەوە، پێویستە لێرەدا ئەوە بڵێم، کە جگە لەو هێزانە پێشتر مەفرەزەی بچوک بچوک بەڕێ کەوتبوون، بۆلای پاڕتیزانەکان بۆ نمونە لە دزڵی و پاوەوە بۆ گەرمیان، لە بلەکێ وە بۆ شارباژێڕ، لە قاسمەڕش و زەڵێ بۆ ئاسۆس و پیرەمەگروون. لە ١–٣ جیهازێکی ئیحتیاتی ڕاکاڵمان لە زەڵی ئامادەکرد، هەروەها ڕادیۆیەکی سەفەری بۆ ئەم مەبەستە ئەمانە لەسەر بڕیاری کاک.نەوشیروان بوو، ئەو ماوەیە بروسکەی زۆر ئاڵوگۆڕ دەکرا، لە نێوان کاک نەوشیروان و کاک مەسعود و مەکتەبی سیاسی یەکێتیی و پارتی، هەروەها بەردەوامیش پەیوەندی هەبوو لە نێوان کاک نەوشیروان و مام جەلال، کە ئەو لەدەرەوەی وڵات بوو. ئێمە لە چاوەڕوانی کاک. مەسعود و برادەرانی پارتی بووین بۆ ئەوەی بێن بۆ قاسمەڕەش، بەداخەوە ئەوان زۆر دواکەوتن، کاک نەوشیروان و مام جەلال زۆر تەئکیدیان لەوە دەکردەوە، کە باشترە بەیەکگرتوویی بچنە ناوجەماوەرەوە، ئەوەبوو کاک.مسعود و برادەرەکانی گەیشتنەلای کاک نەوشیروان لە قاسمەڕەش و لەوێوە بەرە و ڕانیە بەڕێکەوتین. سیستمی جیهازی یەکێتیی پێشکەوتوو بوو، بۆیە کاک مسعود لەڕێگەی ئێمەوە زیاتر هەواڵەکانی پێ دەگەیشت، هەروەها ڕادیۆی دەنگی گەلی کوردستان کاریگەری زۆری هەبوو، دەقە بە دەقە هەواڵی خۆش و سەرکەوتنی گەلەکەمان وەردەگرت، کاک مەسعود و کاک نەوشیروان پیکەوەبوون، من عەدەدجیهازی کاک نەوشیروان بووم، بۆیە هەواڵە گەرم و گورەکانم دەدا بە کاک مەسعودیش. ڕۆژیکیان پێی گوتم سەرکەوت هیوادارم هەواڵی ڕزگارکردنی کەرکوکیش لە دەمی تۆوە ببیستم. لەدوای ڕزگارکردنی هەولێر کاک مەسعود و کاک نەوشیروان، بەپێی بەرنامەیەک لێک جیابوونەوە، ئەوەبوو ڕزگارکردنی کەرکوک بە کاک نەوشیروان سپیردرا و لەشەوی نەورۆزدا ئازاد کرا، ڕزگارکردنی موسڵ یش بە کاک مەسعود سپیردراو بەئیستەشەوە موسڵ ڕزگار نەکرا !!!.

لە ئەرشیفی (شۆڕشی نوێ)وە ڕاگەیاندنی مەکتەبی سیاسی

یەکێتی نیشتمانیی کوردستان سەبارەت بە دەستپێکردنی پرۆسەکانی ئەنفال

لەڕۆژی(1988/2/21 وە تا ڕۆژی 988/3/18) هەموو قەطعاتی فەیلەقی یەک و فەیلەقی پێنجی جەیشی ئیحتلالی بەعسی بە پشتیوانی زیاتر لە (20) لیوا کە هلەفەیلەقەکانی (2و3و4و6و7)وە هێنرابون بە پاڵپشتی سەدان تانک ومدەرەعەو ناقیلەو سەدان تۆپی قورسی (130)ملم و(152)ملم و دەیان کاتیۆشای (120) ملم بە پاڵپشتی تەیەرانی جەیشی هێزی ئاسمانی عێراق ، هێرشێکی بەربڵاوی کردە سەر ناوچەکانی دۆڵی جافەتی کە بەشێک لە بارەگاکانی سەرکردایەتی ومەڵبەندی دووی یەکێتی نیشتمانی کوردستانی لێ بوو. لە شەڕێکی جەبهەیی قورسدا کە زیاتر لە (25) شەووڕۆژی خایاند ، بەدرێژایی خەتێکی جەبهەیی کە (70) کم زیاتر بوو. دوژمن هەموو جۆرە چەکێکی تیا بەکار هێناو سەدان تەن گازی ژەهراوی خەردەلی بەسەر جەبهەکەو ناوچەکەدا ڕشت، لەم شەڕە کەم وێنەیەدا هێزی پێشمەرگەی کوردستان داستانێکی کەم وێنەی پڕ تەجروبەیان تۆمارکردو لەسەر هەربەردولوتکەیەکی نیشتمانەکەی خۆیان بەوپەڕی ئازایەتییەوە بەرامبەر جەیشی ئیحتلالی بەعس جەنگان و بەسەدان کەلاکیان لێ خستن. ئەم شەڕە لەلایەن خودی جەلادی عێراق (صدام حسێن) ە وە ئیدارە ئەکرا ، وەزیری دیفاع عەدنان خیراللە وئامۆزا خوێن ڕێژەکەی صدام عەریف (علی حسن المجید) سەرپەرشتی ئەکرا. جەیشی ئیحتلالی بەعسی لەم هێرشەدا جگە لەداگیرکردنی ئەو ناوچانە ئەیویست زەمانەو زەمینی شەڕێکی نابەرامبەر لە ژمارەو جۆری چەکدا بەسەر هیزەکانی ئێمەدا بسەپێنێ بۆ ئەوەی لە چالاکیان بخات ، بۆیە سەرکردایەتی (ی.ن.ک) بەچاکی زانی کە خەڵکی ناوچەکە بۆ ئەوەی توشی زەرەری زۆرتر نەبن ، بگوێزنەوە بۆ دەرەوەی دائیرەی جەبهەکە.. لەشەوی 3/18/17 شدا هێزی پێشمەرگە لە هەندێ شوێنی ناوچەکە بەرێک وپێکی وبەسەلامەتی کشایەوەو، نەیهێشت لاشەی هیچ پێشمەرگەیەکی شەهید یا تەنیا یەک بریندار دەست دوژمن بکەوێ، یا هیچ کەلوپەلێکی بەکەڵک تەنانەت هیچ خانوو، کوڵێتێک کە دوژمن سودی لێ وەربگرێ بەساغی بۆ دوژمن بەجێ بمێنێ. لەم شەڕە کەم وێنەیەدا هێزی پێشمەرگەی قارەمان تەنها(60) شەست شەهیدی داو لەناو ئەوانەدا تەنها یەکێکیان فەرماندەی تیپ بوو کە کاک محەمەد ڕازانی فەرماندەی تیپی (63 جوتیاران)بو ، کەلە هێرشی شەوی (3/1) دا بۆ سەر شەدەڵە شەهید بوو.. لە بەرامبەر ئەمەدا دوژمن زیاتر لە هەشت هەزار کەسی لە هێزە چەکدارەکانی کوژراو وبریندارە کە زیاتر لە (400) کەسیان ئەفسەرن لەوانە قائدی (فرقەی 24) واتە قواتی (معتصم) ، وە ئامر هەندەسەی (فیرقەی 24) بەناوی معین، دەیان ئامر لیواو ئامر فەوج وئامر سریە. هەروەها دەیان دەبابەو ناقیلەو مودەرەعەو سەیارەو تۆپخانە تێکشکێنراو چەندین کۆپتەر پێکراوە، کە یەکێکیان لەسلێمانی وئەوی تریان لە ڕۆژی 3/7 لە چوارقوڕنە بە بەرچاوی خەڵکەوە کەوتە خوارەوەو، سەدان سەربازو ئەفسەر لەم(لیوا) یانە بە ئەسیر گرت(لیوای قوات خاصەی 65 و66) کە هەردوکیان سەر بە قیادەی عامەی قواتی مسلەحەن، لیوای مغاویری فەیلەقی (2و4و5و6)- لیوای 19-لیوای 36-لیوای 32- لیوای 72- لیوای 75- لیوای 116- لیوای 438- لیوای 448- لیوای 445 ، فەوجی مغاویری فیرقەی 10 و4، (3) فەوجی مستەقیل لە موالیدەکانی (1945)، سەرەرای هەندێ جاشی خۆفرۆش. هەروەها سەدان پارچەچەکی جۆراوجۆرو دەزگای بێ تەل و نەخشەو مستەمسەکاتی جیا جیا دەستکەوت بوو. بەم بۆنەیەوە ئاگاداری جەماوەری میللەتەکەمان ئەکەین ئەگەر چی دوژمن بە قیمەتێکی گران سەرکەوتنێکی بچوکی لە گرتنی ناوچەیەکی جوگرافی تەسک بەدەست هێنا، بەڵام دڵنیا یان ئەکەین کە ئەم شەڕە نقطەی وەرچەرخانێک ئەبێ لە جەنگی (27) ساڵەی گەلی کوردو جەیشی عیراقی دا بەقازانجی گەلەکەمان و سەرەتای پاککردنەوەی یەکجاری خاکی کوردستان ئەبی لە هێزی چەپەڵی داگیرکەری بەعسی کە ڕۆژی لە گۆڕنانی نزیک بۆتەوە... بۆ پێشەوە بۆ پەرەپێدانی خەبات لە پێناوی ڕوخاندنی ڕژێمی بەعس وبەدەستهێنانی مافی ئازادی چارەنووس بۆ گەلی کورد.

مەکتەبی سیاسی

یەکێتی نیشتمانی کوردستان

19 ی مارتی 1988

پێشمەرگەیەکی ون- عەبدوڵڵا کەریم مەحموود

لە 1986 دا سوپای عێراق وجاش لە چەند قوڵێکەوە هێرشیان کردە سەر دۆڵی جافایەتی بارەگای سەرکردایەتی و...... دام ودەزگا کانی شۆڕشی لێ بوو، پێشمەرگە ی سنووری سەرکردایەتی و تیپی مەڵبەندەکان لەشەڕی بەرگری جەبهەیی نابەرامبەر...... بێ سنوور ماندوو بوون. مەکتەبی عەسکەری بە بەردەوامی بە بێ تەل و...... لە ئیستگەکەوە بانگەوازی بۆ پێشمەرگە ی تیپەکان دەکرد : (لە ماوەی 24 سەعات دا لە بارەگای تیپەکانیان ئامادەبن بۆ کاری پێویست). بەیانیەک پێشمەرگەکانی تیپی 23 سورداش لە بەرزاییەکانی شاخی پیرەمەگرونەوە مەسافەیان وەرگرتبوو بە تولە ڕێگاکەدا هاتنە خوارەوە بۆ قزلەر پشویەکی کەمیان داو ڕێچکەیان بەست لە کەڵکی قزلەرەوە ڕوویان کردە چۆخماخ . ئێوارەیەکی درەنگ .... بەفرو زریان بوو... پێشمەرگەیەکی تیپی 23 سورداش بەتەنیا لە پیرەمەگرونەوە گەیشتە ماڵی حەمە جەزا لە قزلەر، سمێڵی چلورەی کردبوو ، پوزەوانەکەی هەمووی بەفرو سەهۆڵبوو، زۆر ماندوو بوو یەکسەر خۆی گەیاندە لای زۆپاکە لەشوێنی خۆی خەو دایگرت، دوای ماوەیەک هەستاو بەخێرایی نانی خوارد حەمە جەزا ڕووی تێکردوو گوتی:

–ڕەزا گیان بۆ بەم ئێوارە ناوەختە ..... لەو بەفری پیرەمەگرونە ت داوە

–دەمێک بوو دایکم نەدیبوو ، چەند ڕۆژێک لەمەوبەر دایکم لەبەری قەرەداخ بینی گوێم لە ئیستگەکە بوو داوای تیپەکەمانی کرد ، منیش بەخێرایی کەوتمە ڕێ ،دوو ڕۆژە بەڕێگاوەم حەمەجەزا زانی جگەرەی پێ نی یە ...پاکەتێک جگەرو 5 دیناری خستە گیرفانی

دواتر بەوشەوە ڕێچکە باریکەکەی کەڵکی قزلەری گرتە بەر بۆ ئەوەی بگاتە لای هاوڕێ پێشمەرگەکانی دوای 4 ڕۆژ لە کەڵکی قزلەرەوە 3 فیشەک تەقی، نیشانەی ئەوە بوو خەڵکی ئاواییەکە بچیت بەهانایانەوە ئاراس و چەند کەسێک لە خەڵکی قزلەر چون بە پیریانەوە. تەرمی پێشمەرگەیەک بەسەر وڵاخێکەوە بوو

ئاراس ڕوی کردە پێشمەرگەکان

– ئەم شە هیدەیان کێ یە ؟

گوتیان: – ڕەزای تیپی 23 سورداشە.

گەیاندیانە مزگەوتەکە ئاراس ئاوی گەرم کرد بۆ ئەوەی حەمە جەزا بیشوات حەمە جەزا دەستی کرد بەگیرفانی دا 5 دینارەکەی دەرهێناو بەرزی کردوە بۆ ئاسمان..

–خوایە گیان بۆ بواری ئەوەت نەدا ئەو 5 دینارەی خەرج بکات.....؟.

له ئەرشیفی ئەلبومی وێنەکانی دوێنێوە

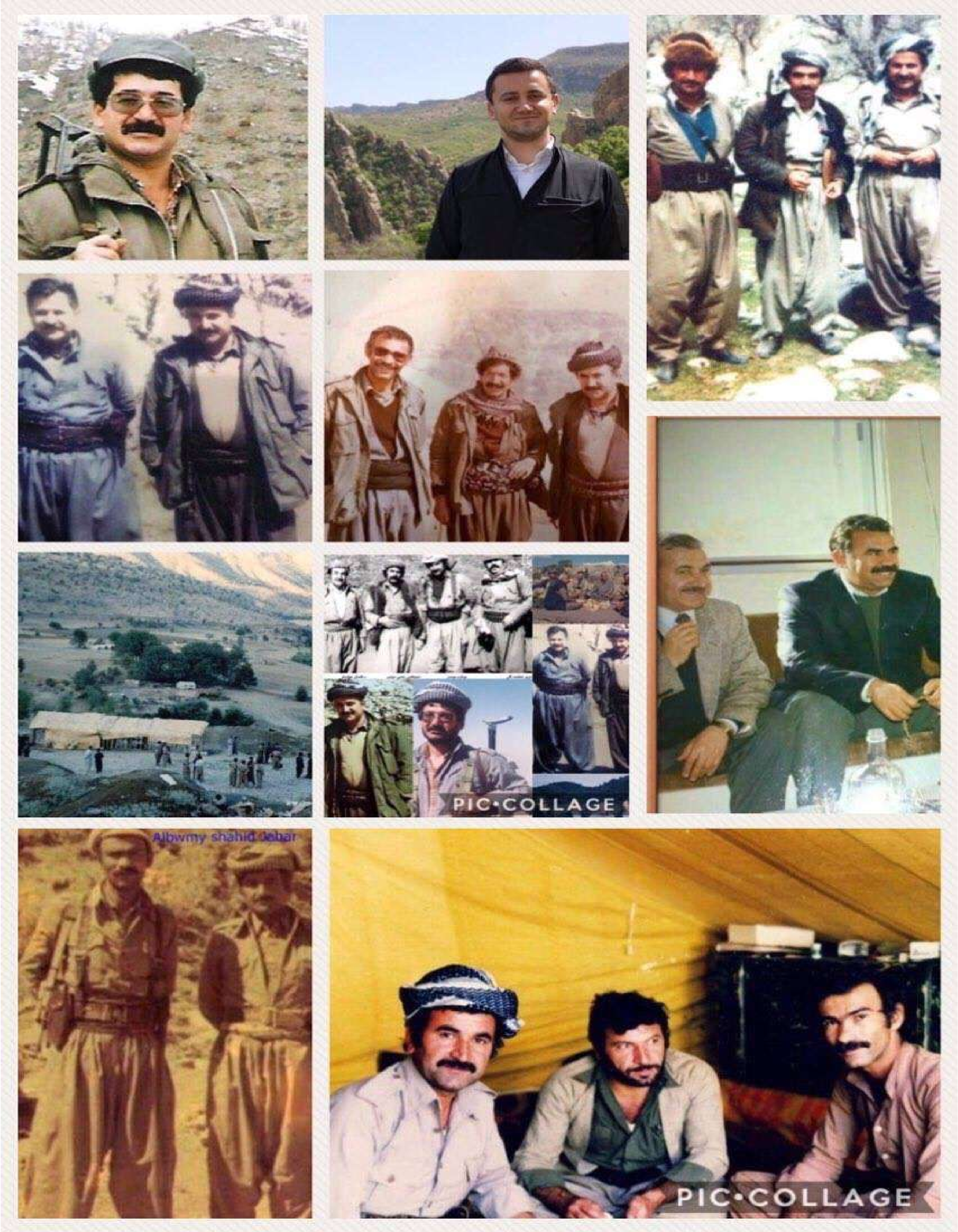

یادگاریەکانی سەردەمی پێشمەرگایەتیم

1- وەفای لە بیر نەکراوان .... نەورۆز زڕگوێزی

لام سەیرە ، هەندێک وای دەبینن ، ئەو لە تەمەڵی و بودەڵەیی و بێ دەسەڵاتیدا بۆ دەست کەوتنی ژەمێک نان و مانەوە و داڵدەدانی، ماستاو کەر و خۆ بەرە پێشە.

لای من ... بە تاقی کردنەوەی خۆم، چ لە شار و چ لە شاخ، بەردەوام لێی تێگەشتوم، تێروانینێکی ترم بۆی هەبوو.

ئەو دلسۆزیەی لەو دیومە لە زۆر لە مرۆڤەکاندا بوونی نەبووە. پێدەچێت ئەو وەفایەی لە تێگەشتنی راستەقینەی ناخی مرۆڤدا بۆ تاقی بوبێتەوە، ئەو زۆر ووریا و خاوەن هەستێکی بەهێزی(بۆنکردنە)، کە لێیەوە بەرامبەرەکەی دەناسێتەوە ، کە لای مرۆڤ بوونی نییە و کەمە.

بۆرە و چاپی و زەردە !!!..

ناوی هەر ئەو سێ گیاندارەن کە بە درێژایی چەندین ساڵ، لەگەڵمان ژیان، کە ئەو کات لە قوتەی (زینانە)ی یاخسەمەری دۆڵی جافایەتی وەک پێشمەرگەیەک خەباتمان دەکرد.

ئەوکاتەی وەک فەرماندەی مەفرەزی دژە هەوایی (دیمترۆڤ)کە لە خزمەتی گەلەکەماندا بووم. وەک ژمارە کەم بوین، نەمان دەتوانی ئێشگری پێویست بکەین ، بریارم دا کە چەند سەگێک رابگرم . چەندانیکم ڕاگرت ، بە لام زۆر نەدەمانە و دەرۆشتن یاخود بەکەڵکی پاس کردن نەدەهاتن ناچار دەست بەرداریان دەبوم . وەک پیشەی بەردەوامان ، جار جار دەبوینە میوانی یەکتر ، هەندی جار گەر خواردنێکی تایبەت پەیا بوایە، یەکتریمان دەعوەت دەکرد. ئێوارەیەک بۆ سەردانی برادەرانم ، رووم کردە قوتەیەکی تری ناوچەکە ، کە وەستا عبدولی هاوڕیم فەرماندەی دەستەی دژە هەواییە (دۆشکای ١٢،٥) بوو. لە گەرمەی قسە و باسدا بووین ، چەند جارێک گوێبیستی کروزانەوەیەک بووم (قروسکە قروسک). کە پرسیم ئەمە چییە ...؟وەستا عبدول گوتی: توتکێکیان بۆ هێناوم ، چەند رۆژێکە لامانە ، زۆر بچوکە ، هەر ئێوارەی لێدێت ، دەقروسکێنی تا خەو دەیباتەوە ، تەواو بێزاری کردووین و نازانیین چی لێ بکەین و پێشمان ناخۆشە دەری بکەین یان دووری خەینەوە.

گوتم : ئەوە دەترسێت و بجوکە ، پێویستە لە ژوورەوە داینێن تا هەست بە ئارامی بکات. گوتی : ژوورەوەی چی ، برادەران قبوڵی ناکەن.

ووتم : گەر وا لێێ بێزارن ، بیدەن بە من ، خۆم دەزانم چۆن گەورەی دەکەم، بێ سێێ و دوو گوتی: پێشکەشت بێت و نەجاتمان بە لە کروزانەوەی. لە گەڕانەوەمدا کردمە باوشم ، توتکێکی بچوکی بۆری دەم ڕەشی جوانکیلەی زۆر بچووک ، کە لەتوانایدا نەبو هیچ بخوات.

یەکەم شەو بەرگەی کروزانەوەیمان گرت تا ڕۆژ بۆوە. ناردم لەناو دێ (یاخسەمەر) شوشەی شیر و قوتویەک شیری بۆ بکڕن، وەک منداڵ دەکرایە باوەش و شیری دەدرایە. رۆژگار بە خێرایی بێ ئەوەی هەستی پێ بکەین تێدەپەڕی ، لە خەمی شیر خواردن رخسا و بە وورده نان و پاشماوەی خۆراکی خۆمان و ئێسقانی قەسابخانەکەی گوند ، گەورەتر و خرپن و جوانتر دەهاتە بەرچاومان. هەموو خۆشمان دەویست و لە خەمیدا بووین ، ئەوەی زیاتر گرنگی پێدەدا ، خۆم بووم و نازیم دەکێشاو یاریم لەگەڵی دەکرد ، لە هەموویان زیاتر گرنگیم پێدەدا ، هۆکارەکەش خۆشەویستی ئەو گیاندارە بوو ، کە لە منداڵیەوە ئارەزووی بەخێوکردنیم هەبوو. بەهۆی بۆریەکەیە بڕیار درا ناوی بنێێن (بۆرە). لەگەڵ گەورە بونیدا بووە ئەندامێکی دڵسۆز و چالاک، شەوانە پاسی دەکردین ، حەرەس بە حەرەس لەگەڵی دەسوڕایەوە، زۆر جار بێ ئەوەی پێی بڵێێن ، چەند جارێک بە چواردەوری قوتەکەدا دەسوڕایەوە و گەر شتێکی بدیایە، دەوەستاو دەوەڕی، کە فێر ببوین نیشانەیەکە و ئاگاداری دەکردینەوە. بۆرە .. گەورە بوو و ناوی دەرکرد. هەر کەسێک بیویستایە نزیک قوتەکەمان بێتەوە، بە وەڕینی زۆر و بەردەم گرتنی ، ڕیگەی پێنەدەدا نزیک بێتەوە. سەیر لەوەدا بوو ، کەسی نەدەگەست ، بەڵام دەیخستە ژێر پێیەکانیەوە و دەیمرخان ، چەند پێشمەرگەیەکی والێکرد و جلەکانی درانن، تا یەکێکمان نەچوینایە نەیدەهێشت بڕوات .

شەوانە گەر هیلاک بوایە، دەچووە سەر فەردە گڵەکانی چواردەوری دیمترۆفەکە و لەوێ پاسی دەکرد. بۆرە هەم حەرسیاتی دەگرتین و هەم کاتی خۆشمان لەگەڵی بەسەردەبرد. هاوکات وەک (ڕادار)ێکی وووریا ، لە ئاگادار کردنەوەمان لە کاتی هاتنی فرۆکەدا. لەگەڵ بونی (بۆرە)دا ، چەند سەگێکی ترمان هێنا ، زۆریان بەتەمەن و پیر بوون ، نە پاسیان دەکرد و نە خێریان هەبوو ، دوورمان خستنەوە. (چاپی) ئەو سەگە پۆلیسیە ئەڵمانیە ، لە بەخت ڕەشی خۆی بە پاسپۆرتەوە خۆی لای ئیمە بینێوە. کە پێشتر لەئەڵمانیا و هەولێرەوە بۆ سلەیمانی و دواتر بۆ شارباژێر گەشتی کردبوو ، ئەو فێری ناز و خزمەت ، لای ئێمەش ئەوە بوونی نەبوو. شەوانە (چاپیمان) بە لولەی دیمترۆڤەکەوە بە زنجیرێکی دوو مەتری دەبەستەوە ، بۆرە ئازار بوو. سەر لە بەیانیەکی زوو لەگەڵ تاریک و روونی ، ووڕەی فرۆکە هات ، بە خێرایی کە نزیک چەکەکە بووم خۆم گەیاندی. هەر ئەوەندە فریاکەوتم کە تەقە بکەم، فرۆکە لێمان ئالان لە هەردولاوە ، یەکترمان ئاگر باران دەکرد، ئەو چواردەوری گوندی کردە نیشانە و ئێمەش ئەو. نزیکە چارەکێک شەرمان بوو ، ئەوان هەر جارەی لە لایەکەوە دەهاتن ، دەبوایە ڕووبەڕوی هەموویان ببینەوە . دوای ئاسایی بونەوەی رەوشەکە ، نوزە و قروسکەمان بیست، ئەوسا زانیمان کە چاپی نەگبەت ، زنجیرەکەی هەر بە چەکەکەوەیە، لەگەڵ هەر سوڕان و تەقەیەکدا، بێ ئەوەی خۆی بخوازێت دەبوایە بجوڵایە ، هەرچی بۆرەشە فرتەی لێ کردبوو، دواتر لە دۆڵەکەی خوارمانەوە، سەرکەوتەوە. بووە وانە بۆمان و بڕیارمان دا نەیان بەستینەوە و بەرەڵا بن. زووربەی جارەکان پێش بۆردومان کردن ، هەردووکیان دەشڵەژان و ڕایان دەکرد، ئەوکات دەمان زانی فرۆکە دێت.. !!

لەگەڵ ئەو هەموو خزمەتەی ئەوان ، هێشتا چەند برادەرێک جار جار سکاڵای ئەوەیان دەکرد کە (گڵاون) و دروست نیە لەگەڵمان بن . پێم سەیر بوو ، ئەو برادەرانە ، زووربەیان خەڵکی گوندەکان بوون ، بە درێژایی ژیانی باو و باپیریان ، سەگیان وەک گیاندارێکی بەوەفا ڕاگرتووە ، کە پاسی خۆیان و مەڕوماڵاتی کردوون . بەڵام بەهۆی دینەوە دەست لێدانیان حەرام و نادروست. نەک بڕوام پێیان نەکرد ، بگرە دڵسۆزانە لەخەمیان بووم و کەی بمزانیایە پێویستیان بە شتن و دۆزین هەیە ، بەخۆشیەوە لە خزمەتیاندا بووم . ئەوان بە دڵسۆزی لە پاراستنی ئێمەدا بوون ، بێوەفایی بوو گەر ئێمەش بەرامبەریان هەمان دڵسۆزیمان نەبێت . پێچەوانەی تەمەڵی و چاولەدەست بوونی بۆ مرۆڤ، ئەو گیاندارە لە لوتکەی وەفا و دڵسۆزیدا، کە سەدان چیرۆکی سەرسوڕهێنەریان نواندووە کە لە مرۆڤدا بوونی نیە یان کەمە یا لاوازە. سەگ ئەو گیاندارەی کە بەدرێژایی مێژوو لەگەڵ مرۆڤدا ژیاوە و گۆشەگیر و دڵسۆز و وەفای نواندوە.

١-٥-٢٠١٣

هۆڵەندا

بۆردومانی هەموو جۆرە فڕۆکەیەک، لە کۆپتەر و پیلاتۆز و سیخۆ بە بەردەوامی و بەچەکی ناپاڵم و بۆمبی هێشویی و بەکارهێنانی هەموو جۆرەچەکی قەدەغەکراوی کیمیایی، وەک گازی خەردەل و ئەعساب....

تەها عەبدول ڕەحمان

ئەنفالی یەک ....

هەرچەند ڕژێمی بەعس لەسەرەتای مانگی ٢- ١٩٨٨ دوەخەریکی کۆکردنەوەی هێزو گەمارۆ و فشار و بوردومانی ناوچەکانی دوڵی جافایەتی، مەرگە، سورداش، کاریزە، شینکایەتی و بناری ئاسوس (لەهەردوو دیوەوە) بوو .. لێرەو لەوێ وردەهێرش و پەلاماری دەکردەسەر ناوچەکە و پێشمەرگە، زیاتر لە ڕۆژەکانی٢٢ و ٢/٢٣ هێرشەکانی ئەنفال بەدیار دەکەوتن ..بەڵام لە کاتژمێری (١) ی بەرەبەیانی ١٩٨٨/٢/٢٦ بەزنجیرە بۆردومانێکی زۆر خەستی کیمیایی لە سەربازگەی سوسێ و سورەقەڵاتەوە هێرشی ئەنفالی (١) ی ڕاگەیاند و لە هەموو لایەکەوە دەستی کرد بە هێرش و بوردومان بەم جۆرە:

١- لە کەڵەوانان و سوسی بەرەو بناری پیرەمەگروون و زیوێ..

٢- لە سەربازگەی سوسێ و کۆتەڵ و بۆ دوڵی شەدەڵە و مێرگەپان.

٣- لە کانی خان بۆ بناری چیای سورداش و باویدە..

٤- لە دوکان بۆ بناری ساراو قەمچوغە و لەوێوە بۆ سەرمورد و شێخ باخ..

٥- لەدوکان و قەرەسەردەوە بۆ قەڵەم پاشا و شاخی فریادر لەوێوە بۆ قەرانگوی و دوڵێ..

٦- لەهەنجیرەی مەرگەوەم، بۆ گوندی سێدەر و لەوێوە بۆ دوڵێ.

٧- هەرلە هەنجیرەوە بۆ شارستێن و بەرە و دۆڵەبی.

٨- لە بنگردەوە بۆ مەرگە و بە ئاڕاستەی ئاوەژێ و کانی توو، لەوێوە بەدوو ئاڕاستە..بۆ هەوارەبەرزە و یاخیان و .. کوڕ کوڕ و چیای ئاسۆس..

٩- لەدیوی پشدەر و قەڵا دزێوە بەتۆپبارانی خەست لەبناری ئاسۆسەوە، تاکو گردەڕەش و سەفرە و زەروون پشتیوانی لە هێرشەکان دەکرد ..

١٠- لەسورەقەڵات و قەڵاچواڵانەوە بەرەو کونەماسی و شاخی حەسەن بەگ لەلایەک و لە لایەکی ترەوە بەرەو گەرەدێ و مالومە..

حەسەن بەگ لەلایەک و لە لایەکی ترەوە بەرەو گەرەدێ و مالومە..

١١- لە سەربازگەی سارداو و دۆڵەڕووتەوە، بەرەو شاخی پیرکە و بەئاڕاستەی گوندەکانی سنگر و مێولاکە و چۆخماخ و جارێکی تر بەئاڕاستەی قزلەرو مێرگەپان..

ئەمانە و جگە لەدابەزینی هێزیکی کۆماندۆ بەپەڕەشوت، لەپشتەوەی هێزەکانی پێشمەرگە لە شاخی ڕووتەی قومرغان.. بە کورتی پێشمەرگە لەبازنەیەکی داخراودا بوو، بەرگری زۆر قارەمانانەی دەکرد، (وەک ئەوەی عەفرین) و زیاتریش.

لەگەڵ ئەم هێرشانەدا بۆردومانی هەموو جۆرە فڕۆکەیەک، لە کۆپتەر و پیلاتۆز و سیخۆ بە بەردەوامی و بەچەکی ناپاڵم و بۆمبی هێشویی و بەکارهێنانی هەموو جۆرەچەکی قەدەغەکراوی کیمیایی، وەک گازی خەردەل و ئەعساب....

(لەسەعاتی یەکەمدا لەبەرەبەیانی ١٩٨٨/٢/٢٦ تەنها لەهەڵەدن هەشتا گولەتۆپی کیمیایی لێدا.

بەکارهێنانی هەموو جورەهاوەن و تۆپێ ١٥٥ و١٧٥ ملم نەمساوی ....جگەلەمانەش شەپولێک بەفر و باران و تەرزە و سەرما و ڕەشەبا...بێ خواردن و بەرگ و بێ سووتەمەنی هەبوونی بریندار و شەهیدی زۆر.

ئەمانەهیچ زمانیک ناتوانێ وەک خۆی باسیان بکات.

من خۆم لەم کارەساتەدا بووم و لەیاداشتەکانمدا تۆمارم کردوون، ناتوانم ئێستا دەقەکەی بڵاوبکەمەوە.

(فڕۆکەکان هاتنەوە، فلان شوێن گیرا، کاک یاسین و کچەکەی شەهید بوون، ماڵی عەبدوڵلا هەموویان شەهید بوون، ئەزوەر و دایکی و حەمەتاڵ شەهید بوون، بریندار بەرەو بەرگەلۆ (نەخوشخانەکە)جمەی دەهات بازنەی بەرگری وردەوردە بچوک دەبۆوە، بەڵام پێشمەرگە بەرگری بێ وێنەی دەکرد...

لەدوا جاردا سەرکردایەتی بڕیاریدا پاشەکشە بکات و لە ٦-٣- ١٩٨٨دا بڕیاردرا خەڵکە مەدەنی و پیر و پەککەوتە و بریندارەکان، هەرچۆنێک بێت دەربازبکات، لەو تولەڕیگایەی، لەدۆڵی شێخ محەمەدەوە دەچووە ناوچەی سەفرەو گەڵاڵە، کە ئەو کات سوپای ئێرانی لێ بوو.. هەرچەندە کوێستانێکی زور سەخت و بەفراوی بوو ..دواجار هێزی پێشمەرگەش لە ١٨-٣- ١٩٨٨ دوای بەرگریەکی بێوینە لە مێژووی میللەتەکەماندا، پاشەکشەیان کرد، بۆ ناوچەکانی شانەخسێ و مەروێ.

هەرجارەی هونەرمەندێکی پێشمەرگە

عەدنان فەتاح

هونەرمەند و پێشمەرگە عەدنان فەتاح لە ٢٠ /١٩٥٧/١٢ لە هەولێر لە دایک بووە.

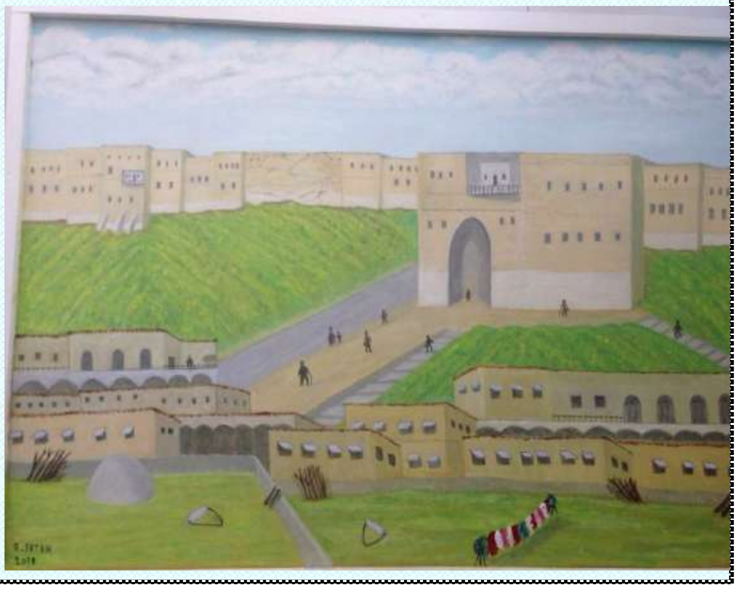

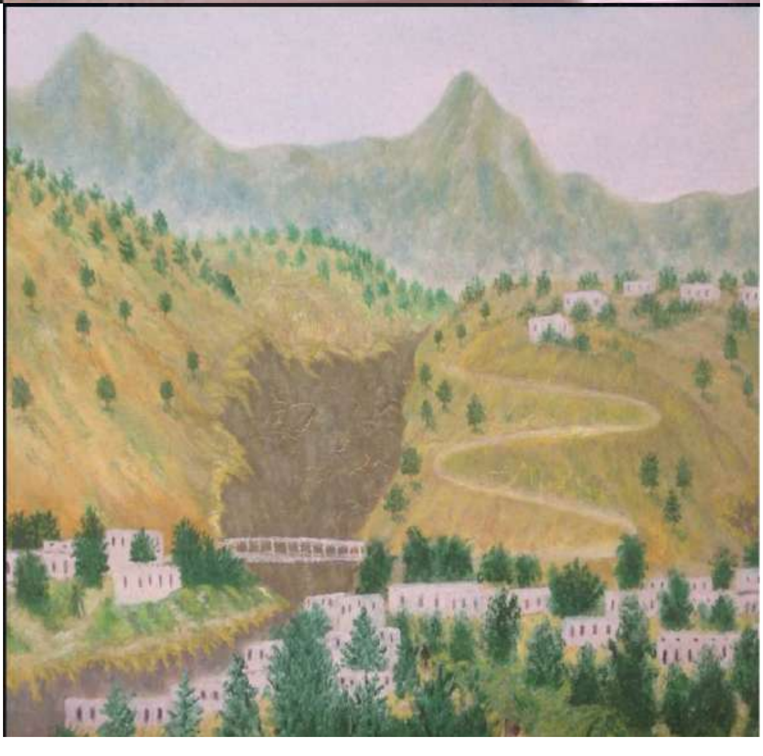

یادنامە

بڵاوکراوەیەکی کوردیی ناوبەناوە، یادەوەری و یاداشتی جەنگاوەر و کەسایەتییە کوردستانییەکان دەگێڕێتەوە، بەشێوەی ئەلکترۆنی لە هۆڵەندا بڵاودەبێتەوە.

YADNAMA

سەرپەشتیار: سەرکەوت محەمەد فەتاح (جیهان)

E–mail : sarkawt_47@hotmail.com

سکرتێری نوسین: سەپان حەسەن

HOLLAND –Amsterdam

Mob& Viber& WhatsApp: +31615852703